

Rhom. 12 juni 1996

Beste ouders in 's HH kinderen, vandaag heb ik mij bezighouden met vele alledaagse besofnes, waar ik heb voor het eerst een e-mail "brief" verstuurd naar Oman. Daarover straks meer...

Sta, mij toe om een aantal regels met het 'machien' te processen. Een bijzondere observatie van de Amerikaanse operaregiseur Peter Sellars is dat hij stelde dat alle kunsten en culturen in een mondiale context moeten worden begrepen en een discussie over kunst niet kan plaatsvinden voordat een debat over culturen heeft plaatsgevonden. Cultuur is de context waarin je leeft : hoe mensen zich kleden, wat ze eten, de manier waarop ze het lichamelijke ervaren, hun waarden- en normensystemen, religieuze ideeën. Al deze fenomenen bij elkaar vormen iemands identiteit, de identiteit van een samenleving en van maatschappelijke groeperingen in een samenleving. Uiteraard is elk individu multicultureel, want ieder neemt deel aan diverse culturen, afhankelijk van de context waarin het zich bevindt. Kunst is het resultaat van het distilleren van een stuk cultuur, een gekristalliseerde vorm die het mogelijk maakt de ongrijpbare elementen van zo'n cultuur over te brengen op ander mensen. - einde citaat.

_Om het begrip 'cultuur' voor mij zelf te verduidelijken, heb ik er de encyclopedie er nog eens op nageslagen. Er bestaat een definitie over cultuur in **engere-** en in **ruimere** zin.

Het cultuurbegrip in **engere zin** houdt zich bezig met het geheel van waarden, kunsten, wetenschappen en religie. Het vormingsideaal in de oudheid dat in latere periode doorwerkt, richt zich vooral op de cultuur in **engere zin**.

In **ruimere zin** omvat cultuur elke transformatie van de natuur door de mens, inclusief diens eigen lichamelijk gedrag. Landbouw en religie, decoratie van het huis en lichaam, gewoonte, normen en waarden vallen in deze betekenis onder cultuur.

In de cultuurfilosofie komen zowel meer **idealistische** (meestal met een **enger** cultuurbegrip samenhangend) als meer materialistische interpretaties voor. Volgens de meer **idealistische** opvatting is cultuur de toegang tot een hogere, geestelijke werkelijkheid, of is in haar geheel zelfs uiting, produkt van de geest(en soms als een bovenpersoonlijke Geest gedacht). De meer **materialistische** opvatting ziet soms cultuur louter biologisch als uiting of sublimatie van animale driften en instincten. Menselijke cultuur wordt dan tot op grote hoogte vanuit het dierlijk gedrag verklaard. Duidelijk **materialistisch** is de opvatting die cultuur geheel wil verklaren vanuit de **materiële** (economische) omstandigheden. De cultuur als bovenbouw wordt dan verklaard uit de benedenbouw, ook al heeft ze een eigen zelfstandige positie (de ideologie kan vanuit de bovenbouw de benedenbouw beïnvloedde). De **materialistische** opvattingen sluiten meer bij een **ruimer** cultuurbegrip aan. Het belang van deze onderscheiding is dat ze elk bepaalde aspecten van de cultuur accentueren: cultuur heeft te maken met heel het menselijk gedrag, dat echter van het dierlijk gedrag onderscheiden is, omdat het de natuur volgens plan, in redelijk overleg en binnen de veranderingen van sociale structuren, omvormt. Bij het dier blijven de sociale verhoudingen ongewijzigd en kan men niet van een open overleg situatie spreken. De cultuur wisselt in de geschiedenis; het dierlijk gedrag, hoe vernuftig ook, blijft in grote lijnen ongewijzigd. Maar ook de aandacht op cultuur in engere zin is van belang, want in het cultuurproces bezint de mens zich op de normen en waarden: hij moet wegen kiezen, hoop koesteren en hogere criteria erkennen.

De kunstenaar registreert in de tijd wat hem boeit en geeft uitdrukking met zijn vaardigheid via zijn arsenaal van metaforen ^{aan} wat vaak door een ieder over het hoofd wordt gezien in de preoccupatie van alle dag. Zo legt Breitner een nostalgisch Amsterdams tijdsbeeld vast dat voor goed verdwenen is, Vasalis (Zoveel soorten van verdriet, ik noem ze niet. Maar één, het afstand doen en scheiden. En niet het snijden doet zo'n pijn maar het afgesneden zijn.) en Bloem (Kon ik één gaaf der jeugd terugverkrijgen, ik vroeg de makkelijke ontroerbaarheid) verwoorden de ervaring van de gevoelsemoties door het onherroepelijke verlies opgeroepen door het passeren van de Tijd, Slauerhoff weet in zijn gedichten vaak het verlangen op te roepen (In mijn gedichten wil ik wonen). En dan al de stromingen in de schilderkunst die de mensheid op een nieuwe manier de wereld wil laten ervaren. Volgens John Donne (1572-1631) is een gedachte een ervaring die een verandering in zijn gevoeligheid teweegbrengt. Is dit niet de essentie van Kunst om bij de mensen gedachten oproepen die een verandering in hun gevoeligheid teweegbrengen? Het kunstwerk, met uitzondering van de podiakunsten, zou zelfstandig, zonder tussenkomst van haar maker, deze verwondering in de mens die er mee geconfronteerd wordt, moeten kunnen oproepen. De begeesterd kunstenaar moet zich ten doel stellen iets te scheppen wat buiten hemzelf een onafhankelijk leven zou kunnen leiden m.a.w. bij aanschouwing een verandering in gevoel teweeg kan brengen bij zijn tijdgenoten en bij de generaties daarna. Deze laatste stellingname sluit weer aan bij Sellar's visie, zoals hierboven vermeld, dat het kunstwerk een gekristalliseerde vorm van cultuur is om een gedachtengoed (inhoud) over te dragen.

Dit heb ik pisteren „je word - processed“.
Toen een vriend van James Joyce hem vroeg
hoe ver het stond met het door hem te
schrijven boek, antwoordde hij: „De woorden
heb ik al; ik denk alleen na over de
volgorde. Alles wat hier bovenstaat, was
er al. Ik heb ze als bouwstenen gebruikt
om mijn volgorde samen te stellen. Je
legt verbanden tussen verschillende begrippen,
die binnen een bepaald tijdstelsel onder
je ogen komt. Daar loop je een paar dagen
heel rond „in pectore“ en dan schrijf je
het op om die gedachten los te kunnen

3
laten. Je kan slechts de theekop weer
vol schenken als ie geleegd is, is een
Zen boeddhistische wijsheid.

Floris heeft een E mail adres. Via zijn
adres kan ik in Rhon "in lopen" op
internet en een briefsturen b.v. naar een
Zoon van een Vriendje, die voor Shell in
Omman werkt die ook een E mail postbus
heeft. Volgens Floris heeft ie misschien
die "post bus" in een probe data Computer
in Amerika. Als hij uitloopt op internet
krijgt hij meteen de boodschap er is
mail "voor u". Floris wil dat ik ook
een E mail adres aanvraag omdat ik
dan ten alle tijde voor hem bereikbaar
ben à la minute, waar ook ter wereld.
Van daar heb ik ook een Softwareprogra-
ma van de Rabobank op gehaald + be-
veiligings code's, die mij in staat stellen
om thuis alle betalingen te doen en
"on line" in Lapse te hebben van de
bankrekeningen. Ik heb geen betaal-
opdrachten meer. Maar ik betaal zelf!
Ik stuur jullie een Copie van mijn Condoleance
brief aan Luc en Kees, omdat ik erin naar
een persprek refereer j.l. Zondag tussen ons.
Veel liefs + etc. Godje.